

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויזן - גליון תר"ב

סעודה שלישיית פרשת מטות מסעי תש"ע לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויזן - לאק שעלדריק

[נשחט ונעקר יצרא, דאנשי כנסת הגדולה בקשו רחמים ונמסר בידם והרגוהו, כלומר ניזיל בהאי שבילא, ולא ניזיל אפתחא דוונות שלא ישלום בנו יצר הרע]. אמר ליה אידך, ניזיל אפתחא דוונות ונכפייה ליצרין ונקבל אנרא. כי ממו להתם חזינהו לוונות דאכנעו מקמייהו [נכנסו מפניהם לקובתן]. אמר ליה מנא לך האי [דסמכת אנפשך למייתי הכא ולא מסתפית מיצר הרע]. אמר ליה כתיב (משלי ב-יא) מזומה תשמור עלך תבונה תנצרכה וכו', מדברי זמיה תשמור עלך תורה תנצרכה ע"כ. הרי לנו כי דרכן של צדיקים הוא להביא עצמם לנסיון בדבר ערוה, וסומכין על קדושת תורתם שישמור אותם מן החטא. ולכן כיון שלא בא פקודה להדיא להורגם, חשבו פנחס והצדיקים שעמו, שעדיף להחיותם וליקח אותם עמם בשביה, ונכפייה ליצרין ונקבל אנרא.

ומצינו ברבקה שאמר הכתוב, ויתרצו הבנים בקרבה (בראשית כה-כב), וברש"י כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה, עשו מפרכס לצאת (כ"ד סו-י). והקשו בשלמא עשו היה מפרכס לצאת, שכן במעי אמו לא היה לו עבודה זרה, אבל יעקב למה פירכס, הלא גם שם היה לומד תורה, וכמאמרם (גדה ל) דהולד במעי אמו, נר דלוק לו ראשו, ומלמדים אותו כל התורה כולה. אך הענין הוא, כי חשיבות התורה הוא כאשר יש ניגוד מיצר הרע, אבל בלי יצר הרע, הרי זה עבודת המלאכים שכולם עושים באימה וביראה רצון קונם, ואין יתרון בבריאת האדם. ומצינו בגמרא (פנהדרין צא) אמר ליה אנמינינום לרבי, יצר הרע מאימתי שולט בו באדם, משעת יצירה או משעת יציאה וכו'. אמר רבי דבר זה למדני אנמינינום משעת יציאה, והכתוב מסייעו (בראשית ד-י) לפתח חמאת רובין ע"כ. וכן נאמר (שם ח-כא) כי יצר לב האדם רע מנעוריו, ואמרו בירושלמי (ברכות ג-ה) מנעוריו חסר כתיב, משעה שהוא ננער ויוצא לעולם ע"כ. ולכן היה מפרכס יעקב לצאת, שישלום בו היצר הרע, ואז תהא חשיבות לתורתו ועבודתו.

וזוהו הענין שאמרו חז"ל (פסכה נב) כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, ובתלמוד חכם מתגרה יותר מכולן. כי זהו לטובת האדם שיוגדל שכרו, שכיון שנתעלה בתורה ועבודה, הרי הוא משיג גדול חשיבות עבודת ה', ומרגיש נועם מעמה של תורה ומצותיה, ואין לו ניגוד לעבודתו, על כן כל שמתגדל האדם במעלתו, גם יצרו מתגדל עמו, ויצרו נעשה קשה יותר, וצריך התגברות יותר לנצחו, ובוהו היא חשיבות לעבודתו. — ולכן השאיר פנחס את בנות מדין, כדי שיצטרכו לכופ יצרים מפי, ויתגדל חשיבות עבודתם.

והרי אמרו חז"ל (יומא פו:) היכי דמי בעל תשובה, אמר רב יהודה כגון שבא דבר עבירה לידו [אותה עבירה שנכשל בה כבר] פעם ראשונה ושניה וניצל הימנה. מחוי רב יהודה, באותו מקום [שעבר כבר העבירה], ובאותה אשה, ובאותו פרק [שמתוך שדומה הכל מכל וכל, לזמן שנכשל בה כבר, יצרו מתגבר עליו ואומר לו, ראה פלונתא ואותו מקום ואתו פרק הוא, קום עשה מה שעשית כבר] ע"כ. ואם כן אדרבה כיון שהן הנה היו לישראל בדבר בלעם, הרי היצר גדול עוד יותר, ונכפייה ליצרין ונקבל אנרא.

ומצינו ברוד המלך כאשר חמא בבת שבע ועשה תשובה, וחיבר עליה מזמור של תשובה, פתח ואמר, למנצח מזמור לדוד, בבוא אליו נתן הנביא, כאשר בא אל בת שבע, חנני אלקים וגו' (תהלים נא-א). ולכאורה הרי ליה למימר כאשר 'חמא' בבת שבע. ועוד מזמור לדוד, קינה לדוד מיבעיא ליה (עין ברכות ז).

ונראה דהנה על מה שאמרו, מחוי רב יהודה באותו מקום ובאותה אשה וכו', כתב בענין יוסף בשם הנחלת יעקב, דאין הכוונה שיתייחד עם אותה אשה, כי ח"ו לא

ויקצוף משה על פקודי החיל, שרי האלפים ושרי המאות, הבאים מצבא המלחמה, ויאמר אליהם משה החייתם כל נקבה, הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם וגו' (לא-ד). ויש להבין הלשון 'הן הנה', דלכאורה 'הנה' מיותר. וברש"י פירש שהיו מכירין אותו, זו היא שנכשל בה פלוגי ע"ש.

ויש לומר על פי מה שכתב בספה"ק נועם אלימלך (פ' פנחס) לפרש הכתוב, צרוור את המדינים והחיתם אותם, כי צוררים הם לכם, בנבליהם אשר נבלו לכם על דבר פעור (כה-ו), דיש לדקדק אמרו כי צוררים כו' בהוה, על דבר העבר ונתהוה כבר. וגם אמרו בנבליהם שפירושו המחשבה, וכי במחשבה לבד הרעו לישראל, הלא גם פעלו המעשה גם כן בדבר פעור וכזבי כנאמר. ונראה לפרש כי עיקר כוונת הבורא ברוך הוא בנקמתו במדין היה, מחמת גודל המחשבות והרהורים רעים שנתהוו לישראל על ידם, בדברים בספור המעשה דפעור או מעשה דכזבי, ועל די הדיבור שדברו במ נפלו לישראל הרהורי תאויות. והכלל בזה, שנכל עבירה נבא קליפה רחמנא ליצלן, וכל זמן שהקליפה בעולם או נופלים מחשבות רעות לאדם מאותם העבירה, וצריך האדם השב לבקר הקליפה ההיא מן הארץ. וגם בנידון דידן כל זמן שהיו אותם הרשעים המדינים בעולם, היו עדיין הרהורי עבירה דפעור שולטים בישראל לבלבל להם המחשבה, ולכן נצטוו משה רבינו ע"ה לנקום בהם נקמת ד'. וזהו כי צוררים לכם בהוה, פירוש עדיין הם צוררים לכם, ומפרש הכתוב במה, בנבליהם אשר נבלו לכם על דבר פעור, פירוש באותן המחשבות הרעות המתהווים לכם בדרכם במעשה דפעור ועל דבר כזבי כו', ולכן תבערו אותם מן הארץ ותהיו מהורים וקדושים, ובערת הרע מקרבך עכ"ל.

ומצינו באנשי המלחמה שאמרו, ונקרב את קרבן ה' וגו' לכפר על נפשתינו (לא-ג), ופירש רש"י לכפר על הרהור הלב של בנות מדין (שבת סד) ע"כ. ולכאורה הרי אנשי המלחמה היו כולם צדיקים וקדושים, ואיך יתכן שהיה בהם הרהור עבירה. ופירש הר"ק מוה"ר מבעלזא ז"ע על פי דברי הר"ק רבי פנחס מקאריין ז"ע, במעם שגזרו חז"ל מומאה על ארץ העמים (גיטין ה:), מפני שיש לאומות העולם מחשבות מכוערות, ואצל הצדיקים המקדשים עצמם במעשה ובמחשבה, יכולים להנוק ח"ו גם על ידי מחשבה רעה שאדם אחר מהרהר עליהם, כי המחשבות מרחפות באויר הארץ, ומטמאות את האויר, עד שעלולות לפגום במוח הצדיקים ע"כ. וכמו כן אנשי המלחמה הביאו כפרה לכפר על הרהור הלב של בנות מדין, דהיינו על המחשבות רעות שבנות מדין חשבו עליהם, הביאו על זה קרבן שלא יפגע בהם שום מחשבה רעה עכ"ל.

וזוהו שאמר להם משה, החייתם כל נקבה, הלא הם לא רק בעבר היו למכשול לישראל בדבר בלעם, אלא הן 'הנה', (על דרך עד הנה ערוהו רחמך, שפירושו עד עתה), בנות מדין עד עתה הם למכשול, כי ההרהור רע של בנות מדין, מה שהם מהרהרים על ישראל, יתכן גם כן להכשיל את ישראל, ולכן הרגו כל אשה וידעת איש.

והנה באמת הוא לפלא על פנחס ואנשי הצבא שהיו צדיקים גמורים, ולא עלה זאת על דעתם, עד שקצף עליהם משה, החייתם כל נקבה. ואם כי לא אמר להם משה זאת בפירושו, ואדרבה כשבא פנחס חזרה, אמר לו פנחס, כשם שפקדתנו כן עשינו (עין רמב"ן ל-א), מכל מקום הסברא נותנת כן שלא להחיותם, וסברא דאורייתא היא.

ונראה דאיתא בגמרא (עבודה זרה יז) רבי חנינא ורבי יונתן הוו אזלי באורחא, ממי להנהו תרי שבילי, חד הוה פצי אפתחא דעבודה זרה [פתוח לפתח עכו"ם], וחד הוה פצי אפתחא דוונות. אמר ליה חד להבריה ניזיל אפתחא דעבודה זרה דנכסי יצריה

הותר יחוד לבעל תשובה, וכמוזכר בספר חסידים שפעם אחת הורה חסיד אחד לחזמא לעשות תשובה הנזכרת באותו מקום, ונכשל. משעם דלאו דינא קאמר, רק כוונת רב יהודה שישבו כל כך עד גדר שאילו היה בא לידו חמא כזה לא היה עושהו. וזהו שכתב הרמב"ם (ה' תשובה ב-ג) וז"ל עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב עוד לזה החמא כלל ע"ש.

והנה חז"ל (עבודה זרה ד:) אמרו, לא היה דוד ראוי לאותה מעשה, אלא להורות תשובה. ונאום הגבר הוקם על (שמואל ב כג-א), נאום דוד בן ישי שהוקם עולה של תשובה. וכאשר בא חמא לידו עשה תיכף תשובה, וכשהרגיש שתשובתו גמורה, שעד גם אי היה מתרמי ליה כזאת עוד הפעם לא היה חוטא, או נתן מזמור לה' שזכה לתשובה שלימה. ולמצנח 'מזמור' לדוד, 'כאשר' בא אל בת שבע, כשהגיע לדרגא, שגם כאשר היה בא כעת אל בת שבע, היה עומד בתשובתו ולא היה חוטא, או נתן מזמור לה'.

אמנם משה רבינו הוכיחם על מה שהחיו אותם, ואמר להם, הן אמת שאתם צדיקים ולא תבואו לידי מכשול, ואדרבה עוד ירבה שרככם, אבל יש בכלל ישראל כאלו שלא הגיעו למדרגתכם, הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם, שיש שמכירין אותן זו היא שנכשל בה פלוני, ולאנשים כאלו הוא נסיון גדול להשאירם ביניכם בשביה.

והנה אנו עומדים בימי המצרים שמתאבלים על חורבן בית מקדשינו. הכתוב אומר (תהלים קל"ח) אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני, תדבק לשוני לחכי אם לא אוכרכי, אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי. וברש"י פירש אם לא אעלה את זכרון אבל חורבנה, להזכירו בראש כל שמחתי ע"כ. ויש לומר עוד, כי מי שנאבד לו אבידה, או נשרף אצלו חפץ, לפי הנאתו ושמחתו מאותה דבר ככה יוגדל צערו. ואם החפץ ההוא חשוב עליו כבבת עינו, צערו גדול מאד. וכמו כן אם ימות אחד מקרובי, כפי אהבתו אליו, ככה כואב לו העדרו. וכאשר מת בן יחידו, שאין לו עוד דוגמתו, אין ערך לצערו עד שלא יוכל להתנחם.

ובצינו בפרשת העקידה, שאמר ה' לאברהם, קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המוריה, והעלהו שם לעולה וגו' (בראשית כב-ג). ופירש החידושי הר"מ ז"ע, כי יתכן לפעמים שלבש אדם עוז וזכ של אכזריות, ועיקור מלבו את האהבה לבנו למען רצון ה', על דרך שאמרו חז"ל (עירובין כב) שחורות כעורב (שיר ה-א), כמי אתה מוצא דברי תורה כמי שמשים עצמו אכזרי על בנו ועל בני ביתו כעורב. אולם כאן צוה לו ה' לקיים בלבו את כל אהבתו ליצחק, ובאופן כזה להקריבו לעולה. ובשעה שאמר הקב"ה לאברהם את בנך, נעשה יצחק לבן דבוק לאברהם, שכמוהו עוד לא היה ולא יהיה, ורחמיו של אברהם ליצחק היה כה גדולים שלא היה להם שיעור. ושוב בשעה שאמר לו הקב"ה אשר אהבת, נכנס לאברהם כה אהבה עצומה ליצחק, ממש לא לפי דרך הטבע, ועם אהבתו וחמלתו זו הלך אברהם לשחוט אותו, וזה גדולתו של הנסיון ודפח"ת.

ובאמרי אמת כתב להוסיף, וזהו כוונת המדרש רבה (נ-ד) ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי (ככ-ז), למה אבי אבי ב' פעמים, כדי שיתמלא עליו רחמים ע"כ. ולכאורה קשה וכי ביקש יצחק לעורר רחמים בלב אברהם, כדי שלא יקריב אותו. אדרבא, הלא הוא הלך אל העקידה בשמחה כאביו. אלא הכוונה בדבר היא, שרצה יצחק כי ישחמחו אביו במצב של רחמנות ואהבה, ולא במצב של התאכזרות, כדי שתהיה המצוה מושלמת. וזהו גם פשוטם של דברי המדרש, היו עיניו של אברהם מורידות דמעות מרחמנותו של אב ואף על פי כן הלב שמח לעשות רצון יוצרו (ויקד נ-ח), תוך כמירת רחמים והורדת דמעות, היה בכל זאת שמח לעשות את רצון קונו עבדה"ק. (ועין שמן ראש ח"י פ וירא קא).

ונראה דלכך 'ביום השלישי' וישא אברהם את עינו וירא את המקום מרחוק (ככ-ד). וברש"י דקדק למה אחר מלהראותו מיד ע"ש. ונראה כי ה' הגדיל הנסיון אצלו,

שיעורר אהבתו אליו בשלשה פרטים, 'את בנך', שיש אהבה מהאב להבן כמבע, גם אם יש לו הרבה בנים. ושוב עורר זאת עוד יותר, את יחידך, שהוא בן יחיד שהאהבה עוז יותר. ושוב הוסיף 'אשר אהבת', שיש אהבה מיוחדת אליו מחמת רוממותו, גם אם לא היה בנו יחידו. ולכן אחר לו שלשה ימים עד העקדה, כדי שבכל יום יתעצם בפרט אחד של אהבתו אליו, עד שביום השלישי תהיה האהבה במילואו.

ואז נאמר, ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי, ויאמר הנני בני (ככ-ז). אב"י ר"ת, ב"ך יחידך אהבת, ששאל אותו יצחק אב"י, האם נגמר אצלך כניסת האהבה של בנך יחידך אשר אהבת. ויאמר הנני בני, וברש"י (ככ-א) כך היא עניינתם של חסידים. ולשון יזמן הוא ע"כ. והיינו שהוא כבר עומד מזומן בכל הפרטים שצוה עליו ה'. – ועל כל פנים לפי גודל האהבה של אדם לאיזה דבר, יוגדל צערו וכאשר הוא נימל ממנו.

וכמו כן הוא בירושלים, מי שלא מכיר חשיבותה, עד כמה היתה זאת בית חיינו, התועלת המרובה שהיה לנו בהשראת השכינה בתוכנו, אינו מרגיש לאמיתו צער העדרה, הוא יכול לחיות גם ככה בלי זה. אמנם אנו מעלים את ירושלים שהוא ראש שמחתי, מכל השמחות וההנאות שהיה לנו היתה ירושלים עומדת בראש, שלא נשאר לנו עוד דוגמתו, ומה אדמה לך הבת ירושלים. ותדבק לשוני לחכי אם לא אוכרכי, אם לא אעלה את ירושלים, שהיא ראש שמחתי, וכאשר גלינו מארצינו אבדנו ראש השמחה שלנו.

חז"ל (מנהדרין קד:) העירו, דמגילת איכה נכתבה על סדר אותיות הא"ב, רק באות עי"ן הקדימו קודם הפ"א, ולמה הקדים יומיה פה לעין. אמר רבה אמר רבי יוחנן בשביל שאמרו בפייה מה שלא ראו בעיניהם ע"ש. ויש לומר עוד, כי כה פה האדם עצום מאד, ובתפלתו יוכל לפעול למעלה הכל, והוא מהדברים העומדים ברומן של עולם. וכמו כן קדושת התורה שאדם לומד בפיו גדול מאד. אמנם יש לזה הקדמה, יראת חמא קודמת להכמתו (אבות ג-ט), ורק יראת ה' מהורה עומדת לעד (תהלים יח-ט), ורק כשמתנהג בקדושה יש לפה האדם בתורתו ותפלתו, לפעול על האדם להתגדל לצדיק.

וסדר החמא הוא, עין רואה, ולב חומד, וכלי מעשה גומרין, ועל זה הזהיר הכתוב (במדבר טו-ט) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם. ולעומת זה קדושת האדם הוא בשמירה תחלה על העין, ומוזה בא לב מהור, ואינו בא ליד חמא. והרה"ק רבי יודא צבי מראולא זצ"ל אמר, דהוה הענין, שמשמין היד על העינים בפסוק ראשון בקריאת שמע, ומקורו מגמרא (ברכות יג:) בשעה שמעביר ידיו על עינו (גירסת הרא"ש שם) מקבל עליו עול מלכות שמים ע"ש. דבשעה שמקבל על עצמו עול מלכות שמים, נוטל הכלי מעשה שהם הידים, ומשים אותם על העינים, שישמור אותם מלהביט, ואז יהיו מעשיו מקודשים לשמים ע"כ. (הובא בעשר קדושות ז-כד).

ויש לומר דלכן נקרא הארץ בשם עולם, כי עיקר עבודת האדם בעולם הזה להזהר שלא יבא לידי עין רואה לב חומד וכלי מעשה גומרים. וזהו עלי"ם ר"ת עין לב מעשה. – ומהאי טעמא סדר האותיות הם, עי"ן פ"ה צדי"ק, דבתחלה יש לקדש העינים, ואז יוכל לפעול בתורתו ותפלתו בפה, ובוה מתעלה להיות צדיק. אבל אם מקדים הפה קודם להעין, שאין לו קדושת העין, ופיו עוסק בתורה ותפלה, לא יועיל אמרי פיו לפעול פעולתם. ובאותו דור הקדימו הפה להעין, ולכן גם כי אועק ואשוע שתם תפלותי (איכה ג-ח).

ויש לזכור מאמרם, כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה (תענית ל:), כי רק מי שמקיים האבילות שחייבו לנו חז"ל בימים אלו, הם יזכו לראות בשמחתה, ולא המקילין בזה. ואדרבה כל המוסף יוסיפו לו בעת שמחתה להיות מהיושבים ראשונה במלכות, וכפי אבילותו זוכה בשמחתה, כן יזכנו ה' לראות בקרוב בנחמת ציון וירושלים במהרה רידן בב"א.

<p>נתגרב ע"י ידיינו מוה"ר ר' ליפא קליין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול מוב</p>	<p>ברכת מזל טוב להרה"ג ר' צבי האלפרן שליט"א דומ"ץ דקהלתינו בב"פ לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסית בתו הכלה תחי' למול מוב</p>	<p>לע"נ הרה"ח ר' חיים ב"ר יעקב משה ע"ה נפטר ה' אב תשנ"ו לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י בנו מוה"ר ר' מאיר לייב פארקאש הי"ו</p>
---	---	--